

Natuurbeschermingscommissie

Het Groenstructuurplan Haarlem: idee en praktijk

Als vervolg op het artikel in Fitis 1991 nr. 2 over het Groenstructuurplan Haarlemmermeer nu een overzicht over een zelfde soort plan, maar dan voor de gemeente Haarlem.

Het doel van zo'n groenstructuurplan is tweeledig nl.:

- beleidsinstrument voor de ruimtelijke ordening
- beheersinstrument voor het concrete groenbeheer

Allereerst bekijken we daarom hoeveel groen Haarlem bezit, in welke vorm en in welk patroon dit groen over en rond de stad verspreid is. Haarlem lijkt op het oog een groene stad, maar dat komt meer door de natuur in de omliggende gemeenten (bijvoorbeeld de duinen van Bloemendaal en de veenpolders van Haarlemmerliede) dan de hoeveelheid groen in Haarlem zelf. Wanneer we een vergelijking maken met andere middelgrote steden, neemt Haarlem met een bomenbestand van ca. 22.000 op 150.000 inwoners slechts een povere staartpositie in.

De groenstructuur

De groenstructuur van Haarlem bestaat uit:

- de hoofdstructuur van natuurlijke noord-zuid-zones namelijk: a). ten westen van Haarlem en in het stedelijk gebied de strandwallen (met de landgoederen) en de strandvlaktes.
- b). ten oosten van Haarlem de veenpolders;
- het groen langs wegen, wateren en spoorbanen;
- het groen in de wijken.

Het patroon is dus twee noord-zuid gerichte groenzones, die dwars door Haarlem heen (oost-west gericht) met elkaar verbonden zijn (bijvoorbeeld de Jan Gijzenvaart) of zouden moeten worden.

Groenvormen

Als vormen waarin het groen voorkomt kunnen we onderscheiden:

- stadsdeelgroen: bijv. de Haarlemmerhout;
- wijkgroen: bijv. het Schoterbos;
- buurtgroen: bijv. het Kenaupark;
- kleine groenelementen: het groen om de hoek.

Het belangrijkste doel van het Groenstructuurplan is het grondpatroon van het groen zoals hierboven geschetst te versterken en door aangepast ecologisch beheer verbindingen ("wegen") te creëren

waarlangs dieren en planten van buiten de stad binnen kunnen komen en waardoor ook trek van de veenpolders naar de duinen en vice versa mogelijk is. Dit is essentieel voor het voortbestaan van allerlei plante- en kleinere diersoorten in onze omgeving. Door de mogelijkheid van uitwisseling tussen de verschillende populaties wordt isolatie (eilandvorming) van populaties voorkomen. Restpopulaties op kleine groeneilandjes zijn immers bijzonder kwetsbaar voor uitsterfing door invloeden van buitenaf of van binnenuit (in-teelt).

Knelpunten

Het voert in dit kader te ver om al de in het plan genoemde knelpunten op te sommen. Daarom vermeld ik hier slechts de belangrijkste in de verschillende zônes.

Noord-zuid-zônes:

- de westelijke stadsrand: hier heerst een versnipperd bestuurlijk beheer; het gebied behoort nl. bij vier gemeenten, waardoor de sluipende verdichting (bijv. bebouwing op landgoed Spaarnberg in Santpoort) moeilijk te stoppen is;
- oostelijke stadsrand: talrijke ontsierende elementen en geen integrale visie;
- Spaarne: oevers zijn slecht toegankelijk en een bomenstructuur ontbreekt.

Oost-west-dwarsverbindingen:

- Vondelweggebied: de Vondelweg zelf is een barrière;
- Kleverlaan: geen voortzetting van het groen in oostelijke richting;
- Bolwerken: sterk doorsneden en aangetast.

Wat zijn de plannen?

Voor de verschillende ddelgebieden worden plannen aangegeven ter verbetering van de huidige situatie. De belangrijkste staan hieronder.

Westelijke stadsrand: consolidatie van de huidige toestand

Voor het handhaven van de huidige ecologische betekenis van dit gebied is een intergemeentelijk beheersplan noodzakelijk. Komt dit plan er niet binnen afzienbare tijd, dan zullen de openheid en de natuurwaarde van het gebied verloren gaan door kleine aantastingen als het bouwen van een kas of het uitbreiden van bestaande bebouwing.

Oostelijke stadsrand: herstructureringsgebied

De harde overgang tussen stedelijk gebied en open veenpolder zal door middel van groen voor extensieve recreatie en door natuurbouw verzacht moeten worden. Karakteristieke elementen als het Liewegje en de Zuid-Schalkwijkerweg mogen niet verder verloederen.

Infrastructuur groen

Zoals reeds eerder opgemerkt heeft Haarlem relatief weinig straatbomen. Bovendien ontbreekt een samenhang, is de vitaliteit vaak slecht en de samenstelling van de soorten soms eenzijdig. Sommige soorten bomen hebben immers veel meer bijbehorende insecten (voedsel voor vogels) dan andere. Een Eik biedt bijv. huisvesting aan ca. 200 soorten insecten, een Wilg aan ca. 100 soorten, maar een Plataan aan bijna geen soorten.

Er zal dus hard gewerkt moeten worden aan het aansluiten van de losse elementen. Een goed voorbeeld is het bomenbestand langs het Spaarne: het verbrokkelde en weinig vitale bomenbestand hier zal verbeterd en volledig gemaakt moeten worden.

Groenbeheer

Ook heel belangrijk voor het vogelleven in de stad zijn twee koerswijzigingen in het beheer, nl.:

- het streven naar het uitbannen van de gifspuit waar mogelijk;
- het gedeeltelijk vervangen van uitheemse siergewassen en gazons door inheemse struiken en bloemrijke grasvelden.

Tot zover een impressie van het door de gemeente Haarlem recent aangenomen Groenstructuurplan.

Maar nu de praktijk: telkens blijkt dat ondanks de mooie plannen her en der aanslagen op het groen worden gepleegd of dat onachtzaam met bijv. de bomen wordt omgesprongen. Hieronder volgen een paar voorbeelden uit mijn eigen woonomgeving Schalkwijk:

- Romolenpolder: eerst groen, nu woningen, kantoren en een hotel;
- Uitbreiding winkelcentrum Schalkwijk: 25 jaar oude Essen worden gekapt in plaats van overgeplant naar een nieuwe woonwijk of rond de kantoren in de Romolenpolder;
- Busbaan Schipholweg: een groensingel, die in het Groenstructuurplan als groene verbindingsszone wordt vermeld, wordt gekapt zonder dat eerst voor vervanging gezorgd is.

Elders in Haarlem kunt u ook voorbeelden te over zien.

Wat wij als natuurbeschermingscommissie de afgelopen jaren en nog steeds doen is proberen telkens alert te reageren op deze aanslagen. Ik noem bijvoorbeeld de Heksloot/Vondelweggebied, Haarlemmerhout/Eindhovenout, de Veerpolder en de Verenigde Polders in Schalkwijk.

Belangrijk is dat iedereen zijn ogen openhoudt bij alle plannen die de gemeente ontwikkeld. Ook dient gelet te worden op de details, want die kunnen voor vogels juist zo belangrijk zijn. Ik noem hier slechts de dakpanactie voor het behoud van de Gierzwaluw in de binnenstad. Vogelinventarisatie in de stad en het stadsgroen is daarvoor een belangrijk instrument, waarmee wij het belang van een goed natuurbeheer kunnen onderstrepen.

Nico Slotboom

Met zijn bijna 400 "derden" brengen we aardig wat uurtjes in het veld door. 800 ogen zien dan regelmatig zaken die niet door de beugel kunnen of verbeterd moeten worden.

HELP de natuurbeschermingscommissie en onze vogels bij onderstaande punten!

Samenwerkingsverband Vogelbescherming - Rijkswaterstaat

Het is in het recente verleden voorgekomen dat vogels de dupe werden van het uitvoeren van bepaalde werkzaamheden door

Rijkswaterstaat. Voorbeelden hiervan zijn het uitmaaien van de kokmeeuwen- en visdievenkolonie in Holendrecht en het rooien van bomen in een roekenkolonie te Abcoude.

Om dit in de toekomst te voorkomen is een project opgezet tussen Vogelbescherming en Rijkswaterstaat (verkeerswegenafdeling), met als doel de vogelbescherming te bevorderen en indirect de verkeersveiligheid te vergroten.

Per provincie is door Vogelbescherming een contactpersoon aangesteld, die contact met Rijkswaterstaat onderhoudt. Voor Noord-Holland is dit:

A. Hartog

Teteringenstraat 1

1107 RD Amsterdam

tel.: 020-977605 (privé) / 020-6627790/6627040 (werk)

Indien u problemen signaleert of voorziet langs rijkswegen in Noord-Holland, neemt u dan s.v.p. contact op met de bovengenoemde vogelbeschermingscoördinator.

Vrije Vogelreservaten

Vogelbescherming heeft inmiddels met zo'n 500 eigenaren van vogelrijke terreinen (circa 10.000 ha.) afspraken gemaakt in het kader van de Vrije Vogelreservaten. De bedoeling hierbij is dat de grondgebruikers maatregelen nemen die de vogelstand verbeteren, resp. maatregelen nalaten die de vogelstand kunnen benadelen. In Zuid-Kennemerland zijn inmiddels drie Vrije Vogelreservaten benoemd, namelijk enkele weilanden in de Hekslootpolder, het landgoed Caprera en Schapenduinen aan de Brederodelaan in Bloemendaal en het opspuiterrein bij Ruigoord.

De natuurbeschermingscommissie wil graag meer gebieden in de binnenduinrand als Vrij Vogelreservaat laten aanwijzen. Indien u een vogelrijk terrein weet dat meer bescherming verdient, geef dat s.v.p. door.

Verstoring in het broedseizoen

Ieder jaar gebeurt het weer: verstoring van broedvogels. Het afgelopen broedseizoen was het raak bij de Algemene Begraafplaats in Hoofddorp. In juni is door de gemeente een start gemaakt met de uitbreiding van deze begraafplaats, waardoor naar schatting 15 nesten zijn verstoord. Omdat dit in strijd met de Vogelwet 1936 is, heeft de Vogelwerkgroep samen met de Werkgroep Uilen en Roofvogels in de Haarlemmermeer ongemeen fel geïnteresserd bij de gemeente Haarlemmermeer. De VWG vindt dat de gemeenten de (Vogel)wet horen te kennen en na te leven, zodat publiciteit is gegeven aan deze zaak. Tevens is de Algemene Inspectiedienst (AID) een onderzoek gestart. De gemeente heeft ons dit alles niet in dank afgenomen, zoals uit overleg bleek. De VWG meent dat voor eventueel toekomstig overleg met de gemeente nu een duidelijke lijn is aangegeven die wij niet overschreden wensen te zien.

Als u in het komende broedseizoen (1 maart - 15 juli) verstoring van nesten in een vogelrijk gebied ziet, meld dit ons dan.

Leden in Zandvoort, Bloemendaal en Velsen

De natuurbeschermingscommissie bestaat momenteel uit 7 leden. Met name uit bovengenoemde plaatsen kunnen we nog versterking gebruiken als het om de bescherming van vogelgebieden en algemene natuurwaarden gaat. Een belletje is natuurlijk ook altijd welkom als er "iets" aan de hand is.

Martin Smit en Coen Looij